
УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА: ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМИ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ

Ольга Боровик

Полтавський державний медичний університет
Бібліотека

Висвітлено особливості соціокультурної роботи бібліотеки Полтавського державного медичного університету, різноманітні форми й методи інформування та популяризації літератури. Особлива увага надається просвітницькій роботі зі здобувачами освіти відповідно до викликів сьогодення.

Ключові слова: бібліотека ПДМУ, просвітницька робота, здобувачі освіти, масові заходи.

Триває повномасштабна війна Росії проти України. В умовах воєнного стану і збройної агресії бібліотека ПДМУ продовжує здійснювати соціокультурну, інформаційну діяльність. Усі соціокультурні проекти спрямовані на підтримку навчальних, наукових та освітніх потреб користувачів, на формування у здобувачів освіти демократичного світогляду, поваги до рідної мови, культури, традицій, здорового способу життя. Більшість масових заходів та публікацій в соцмережах присвячені воєнно-патріотичній тематиці. У культурно-просвітницькій роботі книгозбірнею використовуються різноманітні форми й методи інформування та популяризації літератури. Започатковані нові проекти, впроваджені нестандартні ідеї, використані сучасні медіапрактики.

Дистанційне навчання спочатку в умовах карантину, а потім в умовах воєнного стану спонукає працівників бібліотеки комунікувати з читачами через постійну присутність в інтернет-просторі. Аби задовольнити інформаційні потреби віртуального користувача та для підвищення його духовного рівня, формування стійкої системи глибоких моральних цінностей бібліотекою майже щодня публікуються дописи, експрес-інформації, листівки різноманітної тематики. Візуальний супровід тексту здійснюється сучасними зображеннями,

медіапрезентаціями, відеопрезентаціями, відеороликами, створених у різноманітних програмах: Photoshop, Pictoric, CorelDraw, PowerPoint, MovaviVideoEditor.

З-поміж нових послуг, які надає книгозбірня користувачам – робота Музею раритетної книги, де проводяться регулярні екскурсії, бібліографічні огляди.

30 вересня 2021 року, у Всеукраїнський день бібліотек, сталася унікальна подія, на яку чекали вже багато років співробітники бібліотеки та вся університетська громада – це відкриття Музею раритетної книги. Приємно і символічно, що відкриття Музею відбулося саме у сторічний ювілей університету. Ідея створення Музею зародилася понад десять років тому, коли бібліотекою було розпочато грандіозну роботу не тільки з упорядкування та дослідження наявних у фонді раритетних книг, а й популяризації колекції та забезпечення доступу до неї сучасним та майбутнім поколінням. Результати досліджень відображені у трьох великих проєктах, які присвячені славному ювілею ПДМУ й були презентовані присутнім на заході: віртуальний путівник «Сторінки університетської біографії в книжкових виданнях», бібліографічний покажчик «Раритетні видання фонду бібліотеки ПДМУ», віртуальний покажчик «ПДМУ – 100! Бібліозанурення в історію Університету».

Новостворений Музей раритетної книги бібліотеки ПДМУ жодного дня не залишається без відвідувачів. Здобувачі освіти університету, гості з інших установ на екскурсіях дізнаються про унікальні видання, збережені бібліотекою; розглядають старовинні книги, видані у різні століття, дивуються технологіям їх створення.

International Book Giving Day. В усі роки існування університетської книгозбірні, вагомим поповненням її фондів були подаровані користувачами з приватних бібліотек книги як уже читані, так і зовсім нові. Ініціатива дарування книг бібліотеці у святковий Міжнародний день дарування книг вже кілька років поспіль отримала підтримку університетської спільноти та продовжує знаходити нових ентузіастів і учасників, а факт надходження дарів у бібліотеку – це показник її престижу і місця в житті університету. Збережені для нащадків документи стануть основою пізнання і наукового пошуку читачів.

Бібліотека ПДМУ змінюється, прагне бути корисною, цікавою, креативною та сучасною. Відповідно до інформаційних потреб користувача, університетська

книгозбірня забезпечує вільний доступ до власних послуг і ресурсів, поєднує електронні та традиційні форми у бібліотечному обслуговуванні, є навігатором та посередником у сучасній системі інформаційно-комунікативної діяльності. Привабливий образ сучасної книгозбірні багатогранний. «Живе спостереження, тобто наочне сприйняття, є початком усякого пізнання» [6].

Реклама бібліотечних ресурсів за допомогою книжково-ілюстративних виставок – це один із пріоритетних напрямів у створенні бібліотечного іміджу засобом розкриття фонду та колекцій книгозбірні. Тож, продовжується популяризація читання через виставкову діяльність. Книгозбірня продовжує відзначати ювілейні дати видатних діячів української культури, не тільки як самобутніх майстрів слова, думки чи мистецтва, але і як приклад моральної стійкості та незламності, якої суспільство потребує нині.

З початком повномасштабної війни особливої актуальності набули «заходи з промоції здорового способу життя, психічної рівноваги, першої домедичної та медичної допомоги, санітарно-гігієнічного виховання. Екстремальні воєнні умови ставлять актуальні питання, якою має бути поведінка, аби принаймні зберігати власне здоров'я, що робити для убезпечення, стабілізації, підтримання життєздатності, як відновлюватися і закріплювати найбільш вдалі стратегії персонального та суспільного добробуту» [2]. Тому на бібліотечному вебресурсі, у соцмережах розміщується експрес-інформація відповідної тематики, створюються віртуальні виставки, наприклад: до Міжнародного дня просвіти з питань мінної небезпеки, до Дня пам'яті жертв застосування хімічної зброї, до Дня гігієни рук тощо.

Один із наймасштабніших за змістом, формою та кількістю учасників проєктів книгозбірні – святкування Всеукраїнського дня бібліотек. Бібліотека ПДМУ вже багато років відзначає це свято разом зі своїми користувачами. Натепер День бібліотек із «присмаком» болі, бо – страшна війна, руйнації, знищення російськими загарбниками всього рідного, милого й любого українському серцю. Цьому підтвердження – фотовиставка «Бібліотека і війна: зруйновані бібліотеки України», що була організована бібліотекою у холі адмінкорпусу ПДМУ, яку впродовж дня було презентовано університетській громаді. На підтримку флешмобу-читання «Читаємо, мріємо, гуртуймося», який було оголошено Українською бібліотечною асоціацією, у центральній читальній

залі користувачі читали уривки з поетичних і прозових творів сучасних українських письменників та класиків. Як і в позаминулі роки викладачі, співробітники, здобувачі освіти ПДМУ не залишилися байдужими й долучилися до спільного свята. Усі локації ані хвилини не були без відвідувачів.

Бібліотека ПДМУ «впевнено переростає в мультиресурсний, мультисервісний заклад, що забезпечує мультипотреби користувача» [4] – у цьому переконуються здобувачі освіти, коли відвідують бібліотечно-бібліографічне заняття «Основи інформаційної культури». Курс спрямований на оволодіння комплексом знань, умінь і навичок ефективного використання інформаційно-освітнього середовища бібліотеки ПДМУ, ознайомлення з її структурою та можливостями, системою обслуговування, послугами, довідково-пошуковим апаратом. Здобувачі освіти отримують знання, які дозволяють «вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь в його формуванні і сприяти інформаційній взаємодії» [1], засвоювати інформацію, що зафіксована на різних наукових платформах. Відповідно до цілей і завдань у занятті оптимально поєднані теоретична підготовка і практичне навчання.

Укриття, бомбосховища стали особливими локаціями після 24 лютого 2022 року. Під час повітряних тривог бібліотечні заняття тривають у книгосховищі навчального абонементу, яке співробітники облаштували під навчальну залу.

У цей бурхливий, неспокійний час, коли триває війна, університетська книгозбірня залишилася не тільки культурно-інформаційним центром, а й стала територією безпеки, психологічного комфорту. Тут можна відпочити душею, відволіктися від важких думок. Цьому сприяють різноманітні акції. Наприклад, іміджева акція у центральній читальній залі бібліотеки до Міжнародного дня чаю. Одна з останніх тем акції: «Українська історія чаю». Читачі університетської книгозбірні дізнавалися про дивовижну історію українського чаю, розглядали експонати на виставці й пригощалися тонізуючим чорним, заспокійливим зеленим та антистресовим трав'яним чаєм. Запахні чайні аромати панували в читальній залі впродовж всього дня. Акція відбулася за підтримки студентського профкому ПДМУ.

«Завдяки комплексній комп'ютеризації та автоматизації бібліотечних процесів, освітянська книгозбірня фундаментально змінила традиційне призначення. Сьогодні її діяльність базується на мультимедійних технологіях, а

значний масив інформації культурно-просвітницького характеру представлено в інтернет-просторі бібліотеки та активно переглядається користувачем» [7].

Із 2020 року бібліотека ПДМУ здійснює роботу над створенням віртуальних бюлетенів «Гідні визнання», присвячених видатним лікарям-науковцям, з акцентуванням на українських учених. Матеріали бюлетенів можуть бути використані в освітньому, виховному, пізнавальному процесах як працівниками медичних освітніх установ, так і поціновувачами вітчизняної та світової історії.

«Читач рекомендує» – рубрика, яку започатковано у 2019 році за результатами бібліотечного квілту «Моя улюблена книга» і в якій презентуються улюблені книги наших читачів. Під час дистанційного навчання рубрика розширилася та набула популярності поміж онлайн користувачів бібліотеки ПДМУ і систематично поповнюється.

Збільшилася кількість віртуальних виставок, адресованих широкому колу користувачів. «Віртуальна виставка дає змогу направити увагу читача на додаткові джерела інформації, запропонувати скористатися іншими сервісними послугами бібліотеки, комплексно висвітлити задану тему» [3].

Буккросинг – ще одна форма роботи бібліотеки із залучення молоді до друкованого слова. Поряд із реконструйованою центральною читальною залом розмістився «Візочок мігруючої літератури» – оновлений, елегантний, стильний, охайний. Уперше він з'явився в 2010 році і вже понад десять років користується неабиякою популярністю у читачів університетської бібліотеки. Цей візочок призначений для вільного користування книжками. У ньому можна на вибір обрати потрібну книгу й утримувати її тривалий час, а за потреби – залишити книжку у себе назавжди.

Бібліотека ПДМУ намагається оперативно реагувати на запити, побажання та вимоги своїх користувачів, а також постійно підвищувати професійну компетентність співробітників.

Література:

1. Галета Я. Інформаційна культура як показник зрілості особистості в умовах інформатизації суспільства. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. Вип. 135. С. 83–87. URL:

<http://dspace.kspu.kr.ua/jspui/handle/123456789/364> (дата звернення: 22.09.2023).

2. Дворник М. С. Промоція здорового способу життя особистості в умовах війни: концептуальні засади дослідження. *Проблеми політичної психології*. 2023. Вип. 13 (27). С. 57–64. DOI: [10.33120/popp-Vol13-Year2023-127](https://doi.org/10.33120/popp-Vol13-Year2023-127).

3. Лоренсон В., Попіль Л., Чайківська Л. Формування інформаційної культури користувачів. *Нова модель інформаційного образу бібліотеки: зміна традиційного сприйняття її призначення та функцій* : матеріали III наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 21 жовтня 2021 р.). Ужгород, 2021. С. 87–92. – URL: <https://tinyurl.com/5n8dpnek> (дата звернення: 22.09.2023).

4. Онищенко О. Проблеми адаптації бібліотек до умов цифрової культури. *Бібліотечний вісник*. 2015. № 6. С. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_6_3 (дата звернення: 22.09.2023).

5. Просування читання та залучення читачів: сучасні підходи і можливості. *Херсон. обл. універсальна наук. б-ка ім. Олесь Гончара*. URL: <https://tinyurl.com/yc2avy7v> (дата звернення: 14.09.2021).

6. Форми популяризації книг сучасної української літератури в бібліотеці / підгот. Л. Віжічаніна. *Віртуальний бібліограф. ХОУНБ ім. О. Гончара*. URL: <https://biblio.lib.kherson.ua/formi-populyarizatsii.htm> (дата звернення: 22.09.2023).

7. Чернелівська Т. М. Соціокультурна діяльність бібліотеки ВНЗ: напрями розгортання у комунікаційному просторі університету. *Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2015–2016 рр., (15–18 трав. 2017 р.)* : у 2 т. Вінниця : Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса, 2017. Т. 1. С. 72–76.

**UNIVERSITY LIBRARY: PRIORITIES AND ASPECTS OF CULTURAL AND EDUCATIONAL
WORK**

Olha Borovyk

Poltava State Medical University

Library

ORCID iD 0000-0002-1088-6381

The features of sociocultural work at Poltava State Medical University library, diverse forms and methods of information dissemination and promotion of literature have been elucidated. Special attention has been given to educational work with the students who face the current challenges.

Key words: PSMU library, educational work, students, public events.